

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Sverig

Citation: Brandes, Georg: "Sverig", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 190.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes17tom-shoot-workid55598/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

SVERIG

BARON BILDT OG DRONNING KRISTINA

(1901)

I *Palazzo Capranica* i Rom bor en nordisk Diplomat, som med en Verdensmands ualmindelige Kultur forener en Historikers Kundskaber og Forskningsmaade. Det er Sverigs og Norges Minister i Italien, Baron *Bildt*. Det er en halvtredsindstyveaarig Mand, elegant og smuk, der ser ud, som var han i Trediveerne. I elleve Aar har han nu været Minister i Rom, og han har mere end én Gang for at kunne forblive dér afvist Tilbud om en Stilling som ledende Minister i Sverig. Den kunde friste en Mand med mere udvortes Ærgerrighed, der ikke i samme Grad formaaede at vurdere Fordelene ved Opholdet paa et Sted, hvor der er Anledning til at fordybe sig i rige Fortidsminder som neppe noget andet Sted paa Jorden, og hvor paa samme Tid Samkvæmmet mellem Diplomaterne og med det højere Selskab tilfredsstillende enhver Attraa efter fyldige Indtryk af Nutidslivet.

Baron Bildt kender efterhaanden Rom ud og ind, dets Historie som dets moderne Samfund; kundskabstørstig og fordomsfri har han benyttet de mange Anledninger, som gaves ham, til at opnaa en grundig Indsigt i italienske Sæder og i Italiens historiske Forhold til hans Fædreland. Det er Skade, at danske Diplomater saa sjældent lægger en finere Videbegærlighed for Dagen. Bildt's Eksempel viser, at en Diplomat, naar han tillige er Historiker, formaar ved sine Standsfællers Imødekommen at

faa ellers tillukkede Arkiver til at aabne sig, og ellers spærrede Kundskabskilder til at flyde. Hertil kommer, at Historikeren af Fag er udsat for i sin Bedømmelse af Personer og Forhold at forraade den Stuelærde, enten Universitetsprofessoren, der plejer at tage et opdragende Hensyn, eller (som den afdøde A. D. Jørgensen i sin Opfattelse af Griffenfeld) den seminaristiske Arkivar, hvis smaaborgerske Maalestok ikke slaar til. Diplomaten er vant til at tumle med levende Personer af den Art, han som Historiker møder i Fortiden.

Af de to Bøger, som Bildt i de sidste Aar har udgivet, henvender den, som er skrevet paa Svensk, sig særlig til Forfatterens Landsmænd. Dens Titel er *Svenska minnen och märken i Rom*, og den gennemgaar paa underholdende og udtømmende Maade alle Mindesmærker, Kunstværker, Indskrifter osv., der i Rom angaar Sverig. Disse Minder samler sig især om tre store Personligheder: den hellige Birgitta, Dronning Kristina og Gustaf III. Bogen er efter sin Natur en beskrivende Bog, beregnet paa svenske Rejsendes Oplysning. Dansk Literatur har vistnok ikke for nogen Bys Vedkommende noget tilsvarende Skrift, mindst et, hvori saa stor en Kundskabsfyldt paa en saa fordringsløs Maade er lagt for Dagen. Bogen er smukt trykt og forsynet med talrige og gode Illustrationer.

Langt større og almen Interesse har det andet historiske Arbejde af Bildt, dette skrevet paa Fransk med Titlen *Kristina af Sverig og Kardinal Azzolino*.

Kristinas Personlighed og Historie har i en Aarrække været Genstand for Bildt's Forskning. Han fremtræder ikke blot som Udgifter af de talrige Breve, Kristina skrev til Kardinal Azzolino under sin Rejse i Nordevropa 1666—1668, men som Skildrer af hendes hele Personlighed og Livsførelse. Efter Kristinas Død tilintetgjorde Azzolino, hvem hun havde indsat til Universalarving, saavidt han kunde overkomme det, den hele imellem dem førte Brevveksling. Den Omstændighed, at han straks derefter selv blev syg og at hans Død fulgte kun to Maaneder efter hendes, har øjensynligt alene reddet denne Brevpække med dens uforbeholdne og rigelige Oplysninger om Kristinas Karakter og Stilling til Samtiden.

Kristina er et gaadefuldt Væsen. Højtbegavet, uforstandig, abnorm, uelskverdigg har Gustaf Adolfs Datter som herskesyg og forfængelig Dronning, der frivilligt giver Afkald paa Tronen; som

granskønde og fritænkensk Kvinde, der bliver Katolik; som oprigtig og fanatisk Katolikinde, der er aldeles blottet for Inderlighed og Fromhed; som politisk Intrigant, der er i uafbrudt Virksomhed og aldrig opnaar et Resultat, noget ved sig, der pirrer Videlysten og sætter Fantasiaen i Bevægelse.

I Bildt's Fremstilling bliver hendes Væsen letfatteligt; vi øjner den indre Logik i hendes mange afornuftige Handlinger. Man tillod som bekendt ikke Gustaf Adolf at følge sit Hjertes Valg og ægte Ebba Brahe, hans Ungdomselskede. Kristina var det eneste Barn af hans Ægteskab med Marie Eleonora af Brandenburg, en køn, men dum Prinsesse med svagt og sygeligt Nervesystem, fra hvem Datteren har arvet sine uregelrette Nerver. Ved sin Fødsel blev Barnet først antaget for Dreng, hvad der synes at tyde paa en vis kønslig Uregelmæssighed; man opdagede først Fejltagelsen, da man allerede havde meldt Kongen, at der var født ham en mandlig Arving. At Kristina var Kvinde, det er imidlertid sikkert nok; men hun kom til Verden som et ganske uharmonisk Væsen, som Barn af en genial og handlekraftig Fader, en svag og nervelidende Moder, var som Kønsvæsen slet udrustet, og gav tidlig Tegns paa et usædvanlig godt Hoved og en saare vanskelig Karakter. Kun seks Aar gammel var dette Barn faderløst og skilt fra sin Moder, der efter Faderens Død hemmeligt forlod Sverig for at tage Ophold i Tyskland. Dets Opdragelse gik især ud paa ved Studiet af Sprog, Historie og Teologi at udvikle Evnerne til at lære og huske, derimod slet ikke paa Udvikling af Virkelighedssansen eller Dømmekraften, og af den store Statsmand Oxenstjernas Undervisning lærte den unge Kristina kun at tale om *sine* Hære, *sine* Sejre, *sine* Nederlag og *sit* Folk, som havde hun selv grebet ind i Trediveaarskrigen.

Atten Aar gammel bliver hun myndig og begynder at regere med fuld Selvstændighed. Hun lægger en saadan Naturbegavelse for Dagen, at hun fra alle Sider alene hører sin Lovsang; hun er Nordens Minerva, indaander som Livsluft blot Smiger. Hendes Selvfølelse stiger til Højhedsvanviddets Grænse. Uafbrudt siger hun *min Storhed*, *min Hæder*. Senere skriver hun om sig selv saaledes: «Fra hun blev myndig, syntes ikke blot hendes Riges, men Evropas Skæbne alene at afhænge af hendes Vilje. Hun helligede sig med utrættelig og uheldig Flid til store, meget

forskellige Hverv, og ranede fra sine Maaltider og sin Søvn de Øjeblikke, hun gav til sine ædle og heroiske Adspredelser».

For at forstaa, at en 28aarig Kvinde med en saadan Selvfølelse kunde frasige sig en Krone, maa man betænke, at Kronen allerede havde givet hende al den Glans, den kunde give. Det daglige Pligtarbejde, der ventede hende som Regentinde, skræmmede hende tilbage. Storhed var for hende ikke Pligt-opfyldelse, end ikke med Hensyn til høje Pligter, men det at fylde Verden med sit Navn. De protestantiske Præster havde med deres lange Prækener kedet hende tildøde, og ingen Handling kunde gøre hende mere navnkundig end den for sin Tros Skyld at give Afkald paa en Trone. Det vilde give et Ry og en Reklame uden Møge, at Gustaf Adolfs Datter nedlagde Kronen for at antage den katolske Tro. Og saa kunde hun leve fri, lykkelig og mer berømt end nogensinde under en sydlig Himmel, som hun længtes efter, omgivet af Kunstværker, der lokkede hende, og af Videnskabsmænd, der vilde prise hende. Ærefrygt for hendes Fader holdt hende ikke tilbage; han stod ikke for hende da saa stor, som han henimod 300 Aar senere er bleven, endnu mindre fastholdtes hun af Kærlighed til sit Folk og Land; det var en Følelse, som bestandig forblev hende ganske fremmed. Overfor de Provinser, hun ved Tronfrasigelsen forbeholdt sig, har hun aldrig haft anden Tanke end den at presse saa mange Penge ud af dem som muligt; thi tankeløst ødsel og ganske ligegyldig for Menneskevel var hun hele sit Liv.

Det er ved sin Ankomst til Rom i 1654, at hun, dengang 28 Aar gammel, lærer den 31aarige Kardinal Azzolino at kende, der straks bliver Manden i hendes Liv, hvem hun beundrer og elsker med en ydmyg og aldeles hengiven Kærlighed fra da af og lige til hun døer, 63 Aar gammel. Saa hovmodig hun er, ham underkaster hun sig helt; saa selvraadig hun er, af ham lader hun sig lede; og bestandig er hans Bifald den Løn, hun attraar, ligesom hun sætter Alt ind paa at fremme hans Planer og tjene hans Formaal. Azzolino var hendes Hengivenhed værdig. Han var ikke blot en smuk Mand med sjældne Evner til at behage og vinde, men mandig, ærgerlig, retsindig, en søgte romersk Prælat fra Datiden, forfaren, rolig, i forstandig Ligevægt. De ubetydelige Forelskelser, Kristina i sin tidlige Ungdom havde næret — for Karl Gustaf, hvem hun dog gøs tilbage for

at ægte, eller for den unge Grev de la Gardie — var intet i Sammenligning med denne Lidenskab, der varede fem og tredive Aar.

De udgivne Breve, der er fuldstændig frimodige og tillidsfulde, har dog ingensomhelst lidenskabelig Karakter. At Kristinas og Azzolino's Fortrolighed imidlertid har været stor, derpaa tyder en pudsig og aabenmundet Bemærkning af den sidste, da han anbefaler Kristina til Valg som Dronning af Polen. Han skriver 13. April 1669 til Pavens Nuntius i Warszawa, at Dronningens Alder — 42 Aar — ingenlunde udelukker Muligheden af at hun kan faa Børn, «thi hendes Temperament er endnu saa blomstrende, at man kan tro hende frugtbar ti Aar endnu, medens tidligere maaske Temperamentets overordenlige Hede vilde have forhindret en Undfangelse».

Allerede af dette Kristinas nære Forhold til Azzolino vilde man kunne slutte sig til Usandfærdigheden af Sagnet om, at Monaldesco's Drab havde sin Aarsag i et af et Elskovsforhold opstaaet skinsygt Raseri. I Virkeligheden er der ikke det ringeste Romantiske ved dette Mord, som Dronningen vilde give Karakter af en Henrettelse. Kristina, der lige siden sin Tronfrasingelse var i en uafbrudt Pengeforlegenhed, da hendes Indtægter fra Sverige kun indløb langsomt og vanskeligt, havde tilmed den Skæbne, stadig at blive bedraget af utro Tjenere. En saadan utro Tjener var Grev Santinelli, hvem hun med sin Mangel paa Skønsomhed nærede blind Tillid til, og som paa den frækkeste Maade bestjal hende, satte hendes Diamanter ud, solgte hendes Sølvtoj, hendes Tallerkener og Kandelabre, brændte hendes Broderier for at frigøre Guldet og Sølvet deri etc. En anden Italiener i hendes Tjeneste ved Navn Monaldesco var bleven underrettet om alle disse Bedragerier, men istedetfor sabent at anklage Santinelli, gav han sig til at skrive falske Breve med dennes Haandskrift for at de kunde blive opsnappede af Kristina, der var stærk i at læse sine Underordnedes Breve, og han har desuden øjensynlig forraadt til Spanierne Kristinas vilde Plan om med en Hær at falde ind i Neapel og fraerobre den spanske Krone Landet. Hun lod ham da støde ned uden Lov og Dom i Kraft af sin formentlige Suverænitæt, og roser sig med stor og umenneskelig Raahed af denne Handling, der vakte levende Misbilligelse hos Mazarin og rundtom i Evropa. Det er besynderligt, at denne uinteressante Monaldesco (under Navnet Monaldeschi) er bleven

Helten i saa mange Digteres middelmaadige Fortællinger og Dramaer.

Der optræder et ikke ringe Antal underholdende Personligheder i Kristinas Breve, blandt andre den fæle Charlatan, Guldsmageren Borri, i Danmark bekendt af Frederik III's Historie, af Jacobsen indført i *Fru Marie Grubbe*, der af sin Samtid lod sig dyrke som «den Højeste, hvis Rige skulde komme», og som havde modtaget en Aabenbaring, der gik ud paa, at Vesta, Noah's Hustru, var bleven forført af Salamander, Ildens Fyrste, og med ham havde faaet Børnene Zoroaster og Egeria.

Det er en Fornøjelse at iagttage, med hvilken sikker Haand Bildt opreder Traadene i Kristinas Væsen og Levned. Man føler helt igennem, at Forfatteren er en Mand, der tilfulde kender Suveræner, Hoffer, Diplomater, Prælater og Kvinder.

PER HALLSTRÖM

(1901)

Afdøde Professor Carl Lange paastod haardnakket, at Svenskerne var Jordens mest begavede Folk. Han begrundede det ikke tilstrækkeligt overbevisende for Ikke-Svenske, saa Sætningen maa staa for hans Regning; han vidste imidlertid nok, hvad han sagde.

Vist er det, at Svenskerne er ypperlige Kunstnere og indtager en høj Rang i Poesi som i bildende Kunst. Blandt Digterne har i de nordiske Lande især Strindberg og Geijerstam, Heidenstam og Levertin naaet fortjent Anerkendelse. Per Hallström og Tor Hedberg er maaske mindre kendte, men burde læses lige saa opmærksomt. *Per Hallström*, der nylig vakte ikke ringe Opsigt ved sit lystige Intrigestykke *En veneziansk Komædie*, begynder at trænge igennem ogsaa udenfor Sverig.

Den venezianske Komædie viser, saa gratiøst den end er anlagt og saa behændigt den er ført, kun en Overfladeside af

Hallströms Væsen. Langt mere deraf kommer frem i den vægtige og alvorfulde Bog *Thanatos*, som han udgav ifjor. Han har overhovedet mere end en halv Snæs Bind bag sig.

Han debuterede med Vers, og for Den, som inderst inde holder mere af Vers end af Prosa, vil intet senere Bind af ham kunne fortrænge Erindringer om disse Digtes malende Evne og indsmigrende Melodier. De er overordenlig mangeartede, snart kunstnerisk anskuelige som Digte af Gautier, snart stemningsfulde og sværmeriske, snart satirisk-skelmske, og de skalkagtige er maaske de for Hallström mest betegnende. Et sandt Mesterværk blandt dem er Digtet *Fra et Kirkebesøg i Amerika*, som skildrer den nøgterne amerikanske Gudstjeneste med forstandig Præken, Kirkeconcert, der synes at kræve Applausen, og den ivrige Penge-Indkrævning rundt om i Kirken:

Allt djupare tycks basen falla
i sorg, förtviflande och ädel;
då hörs sopranens budskap skalla
i milda tonfall: «Gif en sedel!»

Kamelen stormar himlens fästen
och genom nålens öga svingar,
med samma grace som cirkushästen
igenom pappersklädda ringar.

For de ikke faa, der er Narre efter smukke og gribende eller begejstrede Vers, være endnu henvist til Digtene *Falkeneraren*, *Den underbara harpan* og *Lefve Irland*.

Betegnende for Hallströms Farveglæde er den Titel *Purpur*, som han gav en Samling Fortællinger. Titlen svarer til Bogen, der bl. A. indeholder en lille Historie paa et Par Blade, *Falken*, som vil blive staaende gennem Tiderne. Den handler kun om en fattig Dreng med Ridderlyster, som stjæler en stor Herres Ædelfalk af Begejstring for Dyret. Den Falk er ham som hans egen Sjæl, hans egen Længsel med brede Vinger og med sejer-sikkert Blik i disse Øjne, der «glimrer af Glæde og af Heltesagns gule Sol». Da Tyveriet opdages, bliver han straffet ved, at man lader den forhungrede Falk hakke Hjertet ud af hans Bryst efter at Huden er ridset op. Middelalderen med dens Idealer og dens Grusomhed er deri.

Undtages Digtene fra 1891 (*Lyrisk og Fantasier*) og tre Skuespil, er Alt, hvad Hallström har skrevet, kortere eller længere

Fortællinger. En af dem, den yndefulde Roccoco-Novelle *En gammel Historie*, er udkommen paa Dansk i en fortræffelig Oversættelse ved Julius Clausen. Samlingen *Thanatos* er en Gruppe af otte Noveller og Noveller, der, som det græske Titellord siger, til Fællestitel har *Døden*. De fleste foregaar i Sverig i vore Dage, to i Florents i Middelalderen, en i Frankrig under den store Revolution; de spiller i alle Regnbuens Farver, er lyse og mørke, enkelte og sammensatte, handler om Sorg, Hævn, Festglæde, Følelseshed, Grusomhed, Sky, Menneskekærlighed, Mod og Ridderlighed, Fattigdom og Ydmygelse, om Børns Studsen overfor Døden og hurtige Glæmsel af den Døde, om en fra Verden ved Sygdom udelukket lille Piges Syn paa de Forhold, hun halvt forstaar, om en Løves majestætiske og en Gøgs halvt tragiske Død. Forfatteren kreser om Dødstanken som Livets Krydderi snarere end om Døden som Livets Ophør. Om Døden selv gælder jo den gamle Grækers Ord, der betragtede den som sig uvedkommende: «Naar jeg er, er den ikke, og naar den er, er jeg ikke»; men Forestillingen om Døden kan frugtbargøres i Livet.

Over den første lille Fortælling *Thanatos* er der en Stemning af henrivende Finhed. Mens Børnene er samlede paa Landet i de Ældres Fraværelse, ankommer tilhest en Fremmed, der har elsket Husets ældste Datter, som for Maaneder siden er død. Han har opholdt sig i Udlandet, véd Intet om det Skete, haaber at se sin Elskede vende tilbage med de Andre fra Spadsereituren, da den næstældste lille Pige, et henrivende Barn, alvorligt og sommerfugleagtigt, for at forslaa Tiden fører den Fremmede ud til Kirkegaarden og dér viser ham Søsterens Grav. Saaledes faar han pludselig sin Skæbne at vide. Alle Børnene staar omkring og er Vidner til Udbruddet af hans Sorg. Med en sikker Ynde, der overtræffer Charles Nodiers i Skildringen af lignende Skikkelser, er her den lille, neppe halvvoxne Pige tegnet. Man fornemmer hendes Ubevidsthed, hendes Alvor, der dog længst har afstrejfet Indtrykket af Dødsfaldet, og noget Luftigt, Modstands-svagt i hendes Væsen, der varslar om, at hun snart vil følge sin Søster. Et Modstykke til hende er den lille, syge Pige i *Törnrosa*, en Fabrikarbejders Datter, der hele sit Liv har været sengeliggende uden dog at føle sig egenlig ulykkelig, og som lever i halvt eventyrlige, halvt virkelighedstro Forestillinger om Verden udenfor hende, i Stil med disse: Bageren er fed og hvid,

Slagteren er blodig og vild og prygler undertiden sin Kone, som dog gerne finder sig i denne Behandling for alle de røde Kjoler, hun faar. Denne lille Pige har en ældre Søster, som for mange Aar siden er forsvunden fra Faderens Hus, og hvem denne aldrig vil gense mere for det Liv, hun fører. En Dag kommer nu denne Søster tilbage, udtæret, ulykkelig, dødssyg, banker frygt-somt paa Døren og træffer den syge, lille Pige og hendes smaa Søskende alene. Da Faderen halvt drukken vender hjem og i sin Forbltrelse over Gensynet skælder og slaar sin fortahte Datter, bliver den Syge i sit Væsens Renhed og Finhed det forsonende Element.

En stor Del af Hallström's Digtning har altid søgt sit Fodfæste i Italien. Han som saa mange Andre trøster sig i Nordens Slud og Taager, i et formfattigt og karakterløst Nutids-liv, med det Florents, han bevarer i sit Indre. For alle dem, der ikke har set Athen, er jo dog Florents det evige Udtryk for det Varme, Tørre og Fine i Kunst som i Liv, der glæder Øje og Sind. Af de to Historier fra Florents er den ene, der øjen-synligt blot gengiver en gammel, italiensk Krønike (som Beyle i sin Tid gengav den), nærmest en samvittighedsfuld Studie; Hi-storien om Løven derimod er meget mere: en sand Genfrem-bringelse af det middelalderlige Florents' Aand, højst poetisk op-fundet, stor i sin Stil. Fortræffelig og dybsindig er Skildringen af Lovens Holdning, da den er sluppen ud af sit Bur:

«Den laa, som den plejede at ligge, med Hovedet meget højt, Blikket meget langt borte. Drømte den, tænkte den? Havde den set sig om og mærket, hvorledes alle disse graa Huse næsten stængte Synskresen i alle Retninger, saa man ikke kunde finde Vejen ud, og Verden var forvandlet og ikke længer til at aande i, ikke dens Verden? Var der Vemod i dens store, gyldne Øjne med det knivsmalle Blink, var der Længsel efter store, gule, lysende Vidder, der indfattedes af en uendelig Linje imod noget Blaåt, der flammede af gnistrende Lys og gled over i Purpur og Kobber-glød? Var der Stolthed, stor og saaben Stolthed, som ophører at vilje i en Verden af idel Smaahed, og lader Alt synke ved Siden af sig og drømmer, uden en Gang at bekymre sig om at forme sin Drøm?»

Højst indtagende er den lille Historie fra Revolutionstiden om den unge, republikanske Skriver, der med Livsfare giver den fornemme, unge Pige, hvem Skafottet forestaar, ifald hun findes,

Husly i sit simple Kammer, ridderligt deler Værelse med hende uden ringeste Imødekommen, endsigse Paatrængenhed overfor hendes Person, derved bliver hendes Redningsmand, siden efter Farens Ophør modtager et Tilbud om hendes Haand og Riddom, men afslaar Tilbuddet for at blive sit Væsen tro og ikke vanhellige sin Lykkedrøm.

Skønt Hallström ingenlunde er Pessimist, snarere hører til dem, hvis Blik paa Livet er lyst og som ikke skriver ud fra Utilfredshed, synes han tilbøjelig til at opfatte den Forhøjelse af Livsfølelsen, man kalder Lykke, som en, der trives bedre i Haabet eller i Erindringen end i den daglige Virkelighed, saa at ogsaa om Lykken hin Grækers Ord kunde gælde: «Hvor den er, er jeg ikke, og hvor jeg er, er den ikke.» Der findes iblandt hans Digte et ganske ypperligt, betitlet *Lykke*, i hvilket Digteren tiltaler sin Lykke, sin fjerne Lykke, salige Timers Syn, og skildrer den som Eventyrets Tornerose, slumrende i Lysen fra farvede Ruder, i Duften fra talrige Roser, den Fe, han aldrig vil formaa at faa vakt. I hans Fortællinger skildres Lykken som flygtig og truet; men der dvæles ikke egenlig ved det Nedslaende heri. Hallström skriver ud fra en Følelse af Sundhed, der i og for sig er Lykkens Betingelse og Grundlag, ud fra et Livssyn, der alt efter Æmnets Beskaffenhed er kølig og skelmsk Overlegenhed eller stærkt bevæget Sympati, og ud fra en Syssestættelse med Døden, der er saa langt fra at være en Styrren paa Døningehovedet med de korslagte Knokler, at denne Syssestættelse omvendt udmunder i forøget Glæde ved Solens Lys.

HENNING VON MELSTED

(1903)

I de fleste Literaturer findes der Forfattere, hvis Bøger udelukkende drejer sig om Erotik, og andre, der ikke mindre stadig er sysselsatte med Elskovsforhold mellem Mand og Kvinde,

men som samtidigt forholder sig angribende til de gængse Samfundsforestillinger om, hvad Art Forbindelser der er tilladte eller forbudte. I den norske Literatur eller paa dens Rand er Hans Jæger Typen paa en saadan Forfatter, i den svenske er *Henning von Melsted* det, en Erotiker, der tillige er en Revolutionær.

Det er vist ikke mere end seks Aar siden, Henning von Melsted optraadte, men han har allerede skrevet en god Del Bind og i ethvert Tilfælde skrevet nok til at meddele et bestemt Indtryk af sin Personlighed.

I hans to første anonyme Bøger *Georg Dahna* og *Leo Dahna* er denne Personlighed endnu kun lidet udpræget; søger blot sin Vej. Hans *Noveller i Dialog* fra 1901 udtrykte allerede en til Overspænding heftig Afsky for Samfundets officielle Dom angaaende kunstneriske og erotiske Forhold. Hovedstykket deri *Arkitekten Kristian Roif* behandler den Selvforagt, en højtbegavet ung Arkitekt fortaber sig i, fordi han ved en Indrømmelse til Publikumsmagen har faaet sin Tegning til et storartet Folkets Hus antaget og prisbelønnet. Da man vil hædre ham med et Festmaaltid af Taknemmelighed for Udkastet til Bygningen, gaar han af Ophidselse fra Forstanden, siger i sin Vildelse Stadens vise Fædre frygtelige Ukvemsord og maa anbringes paa en Sindsygeanstalt, hvor han kun meget langsomt ved omhyggelig Pleje nærmer sig Helbredelse. Lige saa meget som hans vilde Adfærd mod Auctoriteterne gøres imod ham gældende den fri Forbindelse, hvori han lever med sin Elskede, Hildur, der er hans gode Aand. Tilslidst maa han og hun udvandre fra det «Barbarsamfund», hvori de forsmægter. Som oprindeligt for Maurice Barrès foregaar nemlig for Henning von Melsted alle bedre Væsners Kampe og Nederlag «under Barbarernes Øjne».

I Aaret 1902 udgav Melsted to mærkelige Bøger, i hvilke hans Særpræg for første Gang fremtraadte med al ønskelig Tydelighed. Den ene indeholder efter en noget taaget filosofisk Fortale to moderne Skuespil, som ikke er anlagte paa Teatervirkning (skønt de maaske kunde opnaa den) men lægger al Vægten paa Sjælsudfoldelse. Betydeligst er *Stærkere end Livet*, et virkeligt Digterværk, tendensfrit, der mindre vil give et Livsbillede fra vore Dages Stockholm end udmale bevægede Følelser og unndgaaelige Skæbner, som de opstaar og udvikler sig i Ægteskabet mellem den unge Videnskabsmand Hugo Sakko og hans Hustru Helga, en lille yndig Pige af ringe Stand, hvis Hjerte er

saa rigt som hendes Tankeliv er fattigt, en fin og sjælden Skabning, efterstræbt af mange, fuldt vurderet af faa, som elsker Hugo med Lidenskab og af ham elskes med Æmhed. Men hun binder ham og holder ham nede; hun er helt fremmed for hans Tankeverden, og han bringer hende Ofre af Frihed og Foretagsomhed, som gør ham til en bedre Ægtemand og en ringere Mand. Mary, en kvindelig Studiefælle af Hugo, der efter aarelangt Ophold i Udlandet vender hjem og hemmeligt altid har elsket ham, aabner hans Øjne for det i Helgas Væsen, der er blevet ham en Hindring, og smitter ham nogle Øjeblikke med sin Lidenskab, saa det forekommer ham, at det er hende, han elsker. Han beslutter at bryde med Helga. Men denne, som forud er syg og som smerteligt aner det Forestaaende, tager sin Død derover. Højest naturligt synker Hugo sammen, da han ved hendes Lig paany faar den fulde Følelse af Alt, hvad hun har været for ham. Adskilligt mindre naturligt springer han ud ad Vinduet fra Mary og sin Livsgjerning af Sorg over Tabet.

Med det andet Drama *Brydninger* er man nærmere ved Kærnepunktet i Melsted's Digting. Et ungt elskende Par, der i lige Grad er gennemtrængt af det Mislige ved Aflæggelsen af erotiske Fremtidsløfter, beslutter at indgaa en aaben Forbindelse uden at lade sig vi. Skuespillet udfolder de Vanskeligheder, der møder dem, og viser den Ensomhed, hvorfor de udsætter sig, især den Sorg, dette Forhold bringer over Mandens Forældre. Da hans gamle indskrænkede Fader er nær ved at græmme sig ihjel over den Afstand, han selv har lagt mellem sig og Sønnen, giver det unge Par taht og indvilliger efter nogle Aars Samliv i at indgaa Ægteskab. I sit Hjertes Bitterhed lader Forfatteren det gamle Samfund saa lidet afvæbne overfor dette af ædle Hensyn modstræbende bragte Offer, at alle Faderens gamle Venner sender Afbud til det Bryllup, hvortil han har indbudt dem.

I de Bøger, der helt bestaar af Samtaler, kommer hverken Henning von Melsted's ypperste Egenskaber som Stilist eller hans uheldigere Egenskaber som pretios og pretentios Forfatter til Udfoldelse.

Noget af det, hvorved han staar højest, er hans Gave til at gengive en Lokalitets, særligt Stockholms, Stemning og Livsluft. Han elsker og forstaar sin By, næsten som Hjalmar Söderberg; han maler den som enkelte af Sverigs bedste Malere formaar det. Og Erotiker som han er, udlægger han stadigt dens

Lys og dens Dis, dens Skumring og dens Mørke med Stjerner og Lygter, erotisk. Men kun i hans større Fortællinger kommer denne sandt digteriske Evne til sin Ret.

Noget af det, som omvendt støder endog en Fremmed hos denne Forfatter, er det Kunstlede i Tankens Udtryk, den megen søgte Aandrigthed, særligt i Brevstilen, som jo iøvrigt kun er et Udslag af hans saare prisværdige Lidenskab for Selvstændighed og Selvegenhed. Men noget mere Udarbejdet end de vidtløftige, stundom afhandlingsagtige Elskovsbreve, der forekommer i hans Bøger, skal man søge om. I *Kærlighedsrejsen* skriver den unge Mand til sin Elskede:

Gid vi maa kunne kue vor Fornuft, der for enhver knækket Forhaabning vil forbande Livet som et grusomt Spil af Tyranner. Gid vi altid maa kunne se Sandhederne og hilse dem med et Fredskys, selv om de fra først af synes os hadværdige. Vor Hilsen skal meddele dem vore egne Sjæles Skønbed. Gid vi altid maa stræbe efter Indsigt: de tunge Sandheders bedste Gendrivelse er den hensynsløse Vilje til Livet. Naar Alt kommer til Alt, er der kun et, jeg kræver, at du skal være mig voksen; men det gør jeg for Alvor.

Dette er halvt Præken, halvt Pedanteri, og det fæle tyske Kunstudtryk *Vilje til Livet*, der lige saa lidt er Svensk som Dansk (det maatte vel hedde Livsaltraa) er her ret paa sin Plads.

Af de to Romaner, som Melsted har udgivet sidst, *Kærlighedsrejsen* 1902 og *Stormliden* 1903, er den første den betydeligste og grimteste, den anden mest værdifuld ved to vellykkede Kvindeskikkelser, men mindre betydelig ved sit Sigte.

I *Kærlighedsrejsen* lever og aander Forfatteren med sin erotiske Gourmandise og sine erotisk-revolutionære Kamplærdomme, og hvor han udtaler de sidste, virker han ungt, derfor friskest og bedst. I Bogens to første Partier *Elskeren* og selve *Kærlighedsrejsen* er der digteriske Skildringer og skarpe, selvstændige Overvejelser. Det sidste Afsnit *Digteren* virker ulideligt som umiddelbart Udslag af den Selvfordobling, som havde kunnet ligge bag Bogen, men indført i den hos Læseren vækker en krabat Uvilje mod Helten.

Da *Elskeren* afbryder sin Kærlighedsforbindelse for at give sig til at bedigte den, saa vi forstaar, at han overhovedet halvejs har fordybet sig i den for at faa nyt Stof at digte om, deler vi den unge Kvindes Opbragthed, som ser sig udsat for poetisk at forarbejdes. Og alt det Veltalende og Dybsindige,

hvormed Digteren i Bogen godtgør sin Ret, vækker Lede uden Hensyn til dets mulige Værd som Psykologi og Æstetik. Højest betegnende lyder en af Heltens Strøtanker: «Et er at skrive gode Breve til en Kvinde, et andet at sende dem af; thi saa snart jeg har skrevet et Brev, *bliver det til Manuskript.*» Ja, det er Ulykken. Der er gaaret Literatur i hans Følelsesliv. Og det virker paaklæbet, naar han tilsidst ikke blot opbrænder sit Manuskript, men endog tiltrods for sine Lærdomme slutter sig til Elsa for bestandigt og tilmed omvender hende saa fuldstændigt, at hun udnævner ham til deres Kærligheds Digter.

Den, der vil lære Henning von Melsted at kende, bør imidlertid begynde med hans sidste Roman *Stormtider*. Der er langt færre Tanker i den Bog end i *Kærlighedsrejsen*, men det er en finere Bog. Medens den forrige indleddes med et Anslag af forhavsende Smagløshed, en i dunkle Ord klædt Antydning af en fysiologisk Foreteelse under Heltens Søvn, er dette en følt og velskreven Bog. Ogsaa her bredes ganske vist en Del Hovedsagen uvedkommende erotiske Erfaringer og Iagttagelser ud under Læserens Næse, men der er Sjæl i den Bog, baade hvor Hovedpersonens lovløse Forbindelse og hvor hans Ægteskab skildres. Det er et sandt og genialt Træk, at Fortælleren gifter sig af en Slags medlidenhedsblandet Ømhed, fordi han ikke kan taale at se de første Tegn paa Ungdommens Vigen faa Magt med den unge Pige, der er vokset op under hans Øjne, og som altid har holdt af ham. Den Tanke, at hun kunde ældes uenset og uelsket, rører og skrækker ham saaledes, at han knytter hende til sig.

Henning von Melsted er endnu kun et Par og tredive Aar gammel. Han har fundet sit Felt som Oprørsmand; han har endnu ikke helt opdyrket det som Kunstner.

HAROLD GOTE

(1903)

De mange, hvem det vil mere og fængsle at gøre Bekendtskab med en ung, uforfærdet Skribentinde, der har Tanker og Form, Talent og Smag, bør læse de Bøger, som en svensk Dame, Fru *Frida Steenhoff*, fra Aaret 1897 til nu har udgivet under Navnet *Harold Gote*.

Her i Danmark er Stemningen for Tiden ikke de yngre Forfatterinder gunstig. Et Par Bøger, der indeholdt nogle smagløse og unødigt udæskende Sider, har været tilstrækkelige til at raabe den Spidsborger i Gevær, der hertilands slumrer i den yngste Forfatters som i den ældste Onkels Hjerte. Idealet for Almenheden er jo en Literatur saa artig som den, de tammeste engelske Dameromaner udgør, med lidt større Frihed for enkelte mandlige Forfattere (først og fremmest for Enhver, der vender sig mod det skrivende Kvindekøn), men naar dette Ideal ikke virkeliggøres, naar de optrædende Forfatterinder skriver som de føler og tænker, og som Tusinder af unge Kvinder i Virkeligheden tænker og føler med dem, saa løfter sig stedse paany Degnekoret over deres oprørende Usædelighed. Man saa det sidst med Forbavselse i Anledning af Fru Palline Bagger Weis's Fortælling *Høj Luft*.

Og meget betegnende er Kvinderne, hvis Interesse syntes at maatte kræve Ørenlyd for de stilistisk begavede af deres eget Køn, gerne de ildsomste til at fordømme, eftersom de ved Fordømmelsen giver sig selv et Vidnesbyrd om uanfægtet Dyd og sund Konservatisme. Det er utroligt, hvad Skaberi der i saa smaa Forhold kan formumme sig som kritisk Strengthed.

Tilstanden er vel neppe bedre i Sverig, hvor man i sin Tid nær havde stenet Mathilda Malling, og hvor man for fuldt Alvor angriber Ellen Key som Forkæmperinde for Usædelighed.

Harold Gote har skrevet *Løvens Uge*, *Sin Næstes Hustru*, *Erkefejden* (alle Skuespil), *Den hellige Arv* og *Ørkenen* (Fortællinger) og et Flyveskrift *Feminismens Moral*, og hun viser sig som en fjern, men ægte Ætling af George Sand i dennes første Manér. Bag Alt, hvad hun har skrevet, ligger Kvindefrigørelsens

Idé eller, som hun med det nyere Udtryk kalder den, *Feminismen*. Det er betegnende, at Sverig paa én Gang i Henning von Melsted og i Harold Gote har faaet en mandlig og en kvindelig Repræsentant for dristige og sunde Tanker angaaende Forholdet mellem de to Køn. Melsted er mere Digter end Fru Steenhoff, men han har ikke tænkt skarpere og klarere end hun. Og ægte kvindelig tænker hun ubebyrdet af nogen historisk Synsmaade og dømmes Tilstandene uden ringeste Fortids-Pietet. Det spores maaske skarpest i hendes Skuespil *Erkefejden*, som er et Slag, leveret den katolske Kirke, i hvilken Forfatterinden med en brændende Nidkærhed ser det første Ophav til alle Trælleforhold i det moderne Samfund, og som hun angriber uden at gøre en eneste Indrømmelse. For hende er det, hun kalder *Feminismen*, ikke blot Hævden af Kvindens fulde Ret over sin Person, men Kamp for den frie Tænkning mod Kirkevælden, for Fredsbævegelsen mod Militarismen og overhovedet i Kraft af Løsnet: *Ret imod Vold!* Kamp for Nydannelser i Samfundet mod Klasse- og Kapital-Herredømme.

Skuespillet *Løvens Unge* har en tiltalende Friskhed. Hovedpersonen deri er en ung Billedhuggerinde, Saga Lejre, hvis afdøde Fader har været Landets store radikale Skribent, Talsmand for Omvæltninger paa de forskellige Omraader, ikke mindst med Hensyn til Forholdet mellem de to Køn, i levende Live forkættet, men efter sin Død anerkendt ikke blot som Landets ypperste Stilist, men ogsaa som Bebuder af Fremskridt, hvis Virkeliggørelse begyndes eller skimtes. Datteren, der helt er gennemtrængt af Faderens Tanker, er paa Grund af en modtaget Bestilling plumpet ned i en svensk Smaaastad, ja i selve Biskops-huset, hvor Biskoppen er konservativ og fordomsfuld, men en brav Mand og human, Bispinden en oprørsk Aand, som læser den afdøde Lejre med Sympati, og hvor Husets Adoptivson, Adil (der i Virkeligheden, som det tilsidst erfares, er Bispindens Søn for Ægteskabet), flammer op i lidenskabelig Tilbedelse af den smukke og kække Saga Lejre, der vel ikke udæsker nogen, men uden Blinken staar ved sine Kætterier.

Bispinden, der har været for frygtsom til at være sin Søn bekendt, men som forevrigt hævder sit Standpunkt ikke blot overfor sin kærlige Mand, men overfor den højkonservative Rektor (der er lidt i Slægt med Rektoren i *Rosmersholm*), er en fint gennemført Skikkelse; den unge Sværmer er levende nok med

en svag Mindelse om den unge Mand i *Leonarda*; men Saga Lefre er, med saa lette Streger Skikkelsen end er tegnet, en ny Figur, Arvtagerinden til et Navn og til Ideer, og Stykket ender harmonisk med de Unges Sejr.

Sin Næstes Hustru er et Drama af mørkere Art. Som i Reglen i de Bøger, der skrives ud fra Kvindesagens Standpunkt, er den Kvinde, Dramet samler sig om, her et udsøgt Væsen, der vækker ubetinget Hengivenhed hos dem, der træder indenfor hendes Tryllering. Efra, en jødisk Danserinde, som i Udøvelsen af sin Kunst har fejret Triumfer, har ladet sig føre bort fra Storstaden og sine Beundrere til et ensomt Sted paa Landet af den unge Godsejersøn Ivar, der ganske er gaaet op i Dyrkelsen af hende som af et højere Menneske. Hun fulgte ham, fordi hun længtes efter idyllisk Fred.

Ivars gamle strenge Fader har i Forbitrelse negtet sit Samtykke til Mesalliancen, og saaledes er Parret kun viet til venstre Haand. Den Gamle har gjort Alt, for at vriste sin Søn løs fra Efra, men forgæves. Alligevel har hun i Grunden ikke elsket ham, men genelsker hans Broder Atle, der fra første Færd viser sig henrevet af voldsom Lidenskab for hende. Skønt hun i Almindelighed hylder Alles Synsmaade, at Kærlighedens Ret er den højeste, binder Medlidenheden hende saa fast til Ivar, at hun afviser Atle, om end med en Sorg, der efterhaanden undergraver hendes Helbred. Hendes Liv er truet af en Hjertelidelse.

Da Faderen kommer for endelig at give sit Samtykke til Ivars Bryllup med Efra, møder han til sin Forundring Modstand fra hendes Side; han opdager Atles Lidenskab og at den er gengældt, fremkalder saa ved sine ustyrlige Udbrud af uberettiget Foragt den Krise, der gør Ende paa Efras Liv. Da Ivar i sin Fortvivlelse vil følge hende i Døden, meddeler Faderen sin Søn den ham skjulte Sammenhæng. Men Ivar røkkes ikke derved i sin Beundring for den Afdøde, sørger kun over at hun af Skaansel ikke sagde ham Sandheden og ikke aabent gav ham sit Ven-skab, Atle sin Kærlighed.

Stykket er skrevet med en sand Tyrketro paa, at denne sidste Kærlighed er den ene rigtige, derfor ene berettigede. Læseren føler sig ikke ganske overbevist. Han kan ikke afvise den Mulighed, at dersom en tredje Broder kom til, vilde Atle forfremmes til Ivar Nr. 2 og Spillet begynde forfra — en Mulighed, som ingen god Læserinde nogensinde vil skimte.

Erkefjenden er et Skuespil, som maa kaldes energisk ved sit Sigte, mindre energisk i sin Persontegning. Dog har det megen Holdning. Det er vellykket som Situationsbillede af en fin Schweizerfamilie, der trods den mandlige Hovedpersons Frisind, i Kraft af Pieteten hos ham og Kvindernes Kirketro, hel og holden befunder sig i Hænderne paa en katolsk Præst. Denne bruger sin Magt til at holde sammen paa et ulykkeligt Ægteskab, og til at forstyrre et ganske lykkeligt, idet han attraar at give en fritænkersk Moders Barn en religiøs Opdragelse. Da rejser denne, en ung Amerikanerinde, sig imod ham.

Det Middel, den katolske Præst vil anvende i denne Kamp, at indføre i Huset en ung Kvinde, Manden tidligere har staaet i Forhold til, er altfor giftigt et Vaaben og virker tendentiøst, da Præsten her er holdt ganske typisk, forestiller selve den katolske Kirke og anskuelligør dens Magt. Dette fik endda være, ifald der dramatisk var gjort noget udaf dette Motiv. Men da det ved gode Menneskers Mellekomst bliver forhindret, at Ægteemanden og hans tidligere Elskerinde overhovedet faar hinanden at se, er Motivet paa én Gang frastødende og dramatisk uvirksomt.

Ulastelig som Kunstværk er Harold Gote's begejstrede Fortælling *Den hellige Arv*. Den er mere end et velskrevet og varmtfølt Indlæg for Personlighedens erotiske Uafhængighed; de vigtigste Skikkelser i Bogen, særligt et Ægtepar, hvis Skæbner staaer i Forgrunden, er sikkert tegnede, den skærende Slutning sand.

Det er forbaysende, hvilke Fremskridt Drøftelsen af de Spørgsmaal, som angaar Forholdet mellem de to Køn, har gjort i de nordiske Literaturer, siden i Aarene 1885 og 1887 de sidste saakaldte Sædeligheds-Debatter fandt Sted. Dengang stødte mest hejkonserverativ Forstokkethed sammen med løssluppen Kaadhed, og man tabte under Skældsord-Skyllen Grundtankerne af Syne. Siden da har i de forskellige Laude Skønlitteraturens Forfattere og Forfatterinder givet Ideerne digterisk Form og da de fremtraadte som levende Skikkelser, ikke mere som blodløse Spørgsmaal, har de vundet i Virkelighedskraft paa samme Tid som der faldt Klarhed over dem.

Fortællingen *Ørkenen* (*Öknen*) tager sit Æmne socialt. Det er en udmærket dygtig Bog, sand i sin Skildring af det Tryk, under hvilket ung Kvindelighed i finere Familier paa Grund af herskende Samfundsfordomme undertiden staaer, modig i sin stil-

tiende Protest mod disse Fordomme og tungsindig i sin Fremstilling af den Ørkenvandring, Livet for saa mange Kvinder bliver.

Harold Gote synes mere anlagt for Skuespillet end for Romanen; thi det, som foregaar i Sindene, er det eneste, hvorpaa der hos hende lægges Vægt. Aldrig hos hende et Glimt af Naturomgivelser, aldrig et Landskab, aldrig engang et Gadeparti. Handlingen foregaar i abstrakte Rum, uvist paa hvad Aarstid. Forfatterinden giver ingensteds et malerisk Billed eller en fra Omgivelserne udgaaende Stemning. Alt er hos hende Replik som i et Drama.

Hendes Bøgers Anlæg er betinget af hvad hun bevidst vil have frem; de er forsaavidt Læredigte; men Skikkelserne staa levende for Læseren, og man følger med Spænding Handlingens Gang.

Denne sidste Bog drejer sig om en ung Kvinde, en duelig, men pludselig forarmet Læges ugifte Datter, der, skønt 32 Aar gammel og ernærende sig selv ved en Kontorplads, endnu har Hjemmets Tyngde over sig og ingen Frihed til nogetsomhelst. Faderens Sneversind og hans gammeldags Strengthed — han sidder i Sædelighedskommissionen — er des mere uvillig til i nogen Henseende at gaa paa Akkord, som denne Strengthed er Bod for et overmaade letsindigt Ungdomslevned, paa hvilket han nu med stærk Misbilligelse ser tilbage.

Datteren gør tilfældigt Bekendtskab med en yngre Forfatter, hvis Arbejder hører til den Literatur, som Faderen, uden at have læst den, afskyr og foragter. Hun træffer hemmeligt sammen med sin Ven, skønt deres Møder er blot kammerallige og deres Forhold rent sjæleligt; men Samlivet med ham bliver al hendes Lykke, det eneste Gode, hun har havt i sit Liv. I ham udvikler sig da snart en kærlig Attraa; men den viger for den Tilbageholdenhed, hendes Opdragelse har avlet hos hende.

Da Familien erfarer deres Bekendtskab, opbyder den Alt for at vriste hende løs fra ham, og svag som hun er i sin Modstandskraft ikke mindre end i sit Driftsliv, giver hun knækket og viljeløs efter. Men forinden har et Øjeblik en fremmedartet Skabning glimtet i Faderens og Datterens Eksistens; det er en ung Sangerinde, Faderens uægte, fornegtede Datter, der hjemkommen paa et kort Besøg fra Udlandet (omtrent som Magda hos Sudermann) blot optræder for at afvises af Faderen trods

den paafaldende Lighed med hans ægte Datter; hun forbliver ukendt af denne, for hvem hun kun forestiller sig som fjern Slægting. Men da hun paa sin Side hensynsløst forelsker sig i den af Faderen saa haanligt fjernede moderne Skribent, drages han ved Ligheden med Søsteren til hende, og de rejser bort med hinanden.

Yderligere er den utilfredsstillende Ordning af Kønnenes Forhold her oplyst ved Sønnens Levned. Hans Forlovedes franskfødte Moder, der ikke vil vide af noget personligt Samliv i Forlovelsestiden, forlader for længere Tid Sverig med sin unge, stærkt forelskede, Datter. Dette har den dobbelte Følge, at den unge Mand henvender sig til en lille smuk Tjenestepige, og at den unge af Savnet fortærede Pige tilsidst anser sin Kærlighedsjængsel for Synd, kaster sig over Bønnen, under den tror at faa Besøg af den Helligaand, selv bliver hellig og aandig. Hun beslutter at gøre sin fjerne, letfærdige Brudgom til et Guds Barn og gennemføre et kristeligt Ægteskab med ham. — Der er meget Vid i Maaden, hvorpaa denne Omvendelse er beskrevet. Den franskfødte Moder, som er lutter nøgtern og radikal Forstand, gør utvivlsomt et æglere romansk Indtryk end den ligeledes franskfødte Moder i Bjørnsøns *Daglannel*.

SVEN ADOLF HEDIN

(1905)

I den udmærkede Mand, *Sven Adolf Hedin*, om hvis Død Telegrafen har bragt Bud, stak noget af det ypperste Svenske. Der var Malm i hans Væsen, Jern i hans Karakter, en ganske sjælden Manddom. Han var, som det næsten officielt hedder i Fortegnelsen over Medlemmerne af Sverigs Andet Kammer, *Frisindets første Talsmand i Sverig*, — man skal lede om en skønnere Titel.

Rent politisk anlagt som han var, hørte han, skønt selv historisk Forfatter, ikke til dem, som var synderligt modtagelige for kunstneriske Indtryk eller som betragtede Udvidelsen af Literaturens ældre Omraade med Sympati; han kunde se ret fordomsfuldt paa Nybegyndelser i svensk Literatur. Men paa Statens og Samfundets Omraade var hans Frisind af lodigste Art, og et krigersk Frisind var det — angribende, oppositionelt, tilbøjeligt til at give sig Udtryk i djærve Ord og skærende Udtryk. Som Taler var han stor; hans Stemme havde Metaklang, og hans Sprog var formfuldendt; hans Væsen var Alvor, og hans Smil var smukt; hans Patos var ægte og hans Spot havde Fynd. En Kampnatur var han.

Han var født 1834, og 1870 kom han i Sverigs Andet Kammer. Siden da har han med ganske faa Afbrydelser tilhørt Sverigs lovgivende Forsamling. Som Repræsentant for Stockholms tredje Valgkreds har han været Medlem af 32 Rigsdage og har stadigt kæmpet for Frihandel og for udvidet Valgret.

Hedin var en gammel, trofast Skandinav, der til det sidste blev sin Ungdoms Overbevisning tro. Danmark havde ingen varmere Ven i Sverige end han, og ved talrige Lejligheder lagde han dette sit Sindelag mod Danmark for Dagen, endog ved saadanne, hvor han ikke kunde vente at se noget Resultat af sin Stræben, saaledes senest, da han som paa Trods hævdede, at Sverige kun burde lade det tyske Rige beholde Wismar, ifald det gav Nordslesvig tilbage.

Hvad Sverigs Forhold til Norge angaar, kan man sige, at Ingen mere end han har arbejdet for, at der ikke skulde ske Norge nogen Uret, og at det skulde kunne føle sig tilpas i Unionen. Allerede 1885 indgav han et Forslag om at tilstaa Norge større Indflydelse paa Udenrigspolitikken. Et Tiaar senere var det ham, der formede Ordet *Kriminelle Daarer* om dem, som vilde paaføre Norge Krig. I et Brev, han sendte en indflydelsesrig norsk Minister, skrev han, at man kunde stole paa, han skulde bruge de Par Maaneder, han endnu havde at leve i, til at gøre Sit for at hindre, det kom til fjendtligt Sammenstød mellem Sverige og Norge, og i sin sidste Tale paa Urtima-Rigsdagen tog han med Varme Ordet for en fredelig Afvikling af Unionen. Denne Tale betegnede han selv udtrykkeligt som den sidste, han kom til at holde i den svenske Rigsdag. Han vilde ikke mere søge Valg; men under Indtryk af den truende Ven-

ding. Forholdene tog, erklærede han ikke desmindre, at han paany vilde stille sig til Valg i September. Døden har revet ham bort forinden; men Stormagternes Virksomhed og Tingenes Fornuft har heldigvis gjort hans videre Manen til Fred overflødig.

Om ham var de ofte anførte og oftere misbrugte Ord Sandhed: Han var en Mand.

Adolf Hedin havde smukke, regelrette Ansigtstræk; hans Blik var ualmindelig fast, og fast var hans Haandtryk. Tro som Guld mod sine Venner var han en stridbar Mand mod sine Modstandere, overlegen og hvas. Men Hjerte havde han, og naar han traadte ind i Ens Stue, var det, som faldt et Solglimt derind. Han var storsindet, storstilet, en Høvding og en sand Riddersmand.